

УДК 347.749

К ПИТАННЮ ЩОДО КОНТРОЛЮ ЗА ПЕРЕМІЩЕННЯМ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ ТА США ТОВАРІВ, ЯКІ МІСТЯТЬ ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Швець Г.О. к. філол. н., доцент ДВНЗ «Приазовський держаний технічний університет» м. Маріуполь

Швець Г. О. К питанню щодо контролю за переміщенням через митний кордон України та США товарів, які містять об'єкти інтелектуальної власності.

Актуальність дослідження полягає у тому, що чинне законодавство, у тому числі й Митний кодекс України, не відповідають сучасному стану митної політики і митної справи, мають багато прогалин, що стримує розвиток зовнішньоекономічної діяльності підприємств і як наслідок – економічних відносин нашої держави з іншими країнами світу. В даний час механізм здійснення митного контролю товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності на території України знаходиться в початковій стадії розробки. Проведено аналіз контролю за переміщенням через митний кордон України та США товарів, які містять об'єкти інтелектуальної власності. Акцентовано увагу щодо митного контролю як ефективного засобу виявлення та попередження порушення прав інтелектуальної власності при переміщенні товарів через митний кордон України та США. Зроблено висновок, що в Україні, питанню, пов'язаному із захистом прав інтелектуальної власності, при переміщенні через митний кордон контрафактних і піратських товарів треба приділяти особливу увагу. Це стосується в першу чергу системи виявлення порушень, незаконних товарів, що переміщуються, а також системи покарання за дії, що порушують права власників прав інтелектуальної власності. Якщо порівнювати Україну та США, то останні мають більш досконалу систему виявлення контрафактних товарів при переміщенні їх через митний кордон, а також систему покарання за незаконні дії.

Shvets G. To the question of the control of movement across the customs border of Ukraine and the United States of goods that contain objects of intellectual property.

The relevance of the study is that the existing legislation, including the Customs code of Ukraine does not correspond to the modern state customs policy and customs, has many gaps that constrain the development of foreign economic activity of enterprises and consequently economic relations of our country with other countries of the world. At present, the mechanism of implementation of customs control of goods containing objects of intellectual property in Ukraine is at the initial stage of development. The analysis of the control over the movement across the customs border of Ukraine and the United States of goods that contain objects of intellectual property. The attention is focused on customs as effective tools to identify and prevent violations of intellectual property rights when moving goods across the customs border of Ukraine and the USA. The conclusion is made that in the case of Ukraine, the issue of the protection of intellectual property rights, while moving across the customs border of counterfeit and pirated goods should be given special attention. It concerns first of all the system of violations, illegal goods that move, and the system of punishment for actions which violate the rights of owners of intellectual property rights. If to compare Ukraine and the USA, the latter have a better system of detection of counterfeit goods when moving them across the customs border, and also a system of punishment for illegal actions.

Швец Г. А. К вопросу о контроле перемещения через таможенную границу Украины и США товаров, которые содержат объекты интеллектуальной собственности.

Актуальность исследования заключается в том, что действующее законодательство, в том числе и Таможенный кодекс Украины, не соответствуют современному состоянию таможенной политики и таможенного дела, имеют много пробелов, что тормозит развитие внешнеэкономической деятельности предприятий и как следствие - экономических отношений нашего государства с другими странами мира. В настоящее время механизм осуществления таможенного контроля товаров, содержащих объекты интеллектуальной собственности на территории Украины находится в начальной стадии разработки. Проведен анализ контроля за перемещением через таможенную границу Украины и США товаров, которые содержат объекты интеллектуальной собственности. Акцентируется внимание относительно таможенного контроля как эффективного средства выявления и предупреждения нарушения прав интеллектуальной собственности при перемещении товаров через таможенную границу Украины и США. Сделан вывод, что в Украине, вопросу, связанному с защитой прав интеллектуальной собственности, при перемещении через таможенную границу контрафактных и пиратских товаров надо уделять особое внимание. Это касается в первую очередь системы выявления нарушений, а также незаконных товаров, которые перемещаются и системы наказания за действия, нарушающие права владельцев прав интеллектуальной собственности. Если сравнивать Украину и США, то последние имеют более совершенную систему выявления контрафактных товаров при перемещении их через таможенную границу и систему наказания за незаконные действия.

Постановка проблеми. Процес побудови в Україні демократичної соціальної правової держави, головним завданням якої є утвердження і забезпечення прав та свобод людини, безпосередньо пов'язаний із необхідністю вдосконалення механізму правового регулювання в певних сферах суспільних відносин, що потребують спеціальних заходів для підтримання нормального життя людей та існування державних інститутів. Одним з таких механізмів є процес митного контролю товарів, що містять об'єкти інтелектуальної власності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу дослідження складають праці вітчизняних і зарубіжних вчених, зокрема: Доріс Лонг, Патриції Рей, В.О. Жарова, В.С. Дроб'язко, Т.В. Черевко. Питанням митної справи взагалі та митного контролю зокрема приділена значна увага в наукових працях С.В. Ківалова, П.В. Пашка, К.В. Колеснікова, М.М. Каленського.

Мета статті. Порівняльний аналіз стосовно контролю за переміщенням через митний кордон України та США товарів, які містять об'єкти інтелектуальної власності

Викладення основного матеріалу. Для того, щоб зрозуміти чи досконала система захисту прав об'єктів інтелектуальної власності в Україні, проведемо порівняльний аналіз цієї системи у Сполучених Штатах Америки.

Митна служба США забезпечує дотримання прав інтелектуальної власності і пов'язаних з ними законів на митному кордоні США. Крім реагування на клопотання про допомогу з призупиненням ввезення контрафактних та піратських товарів, що є обов'язковою вимогою за Угодою TRIPS, Митна служба США має також широкі «Ex officio» повноваження. Ці повноваження дозволяють їй проводити свої власні розслідування, а також припиняти ввезення товарів за власною ініціативою. Хоча Угода TRIPS вимагає тільки наявності правозастосовчих заходів на митному кордоні з метою заборони ввезення контрафактних і піратських товарів, що порушують права на торговельні марки і об'єкти авторського права, Митна служба США, як і митні служби інших країн, також має повноваження щодо заборони ввезення товарів, що вироблені з порушенням прав на торговельні марки, фірмові найменування, об'єкти авторського права та/або винаходи [1, С. 142].

Незалежно від того, чи діє Митна служба США на підставі заяви власника прав інтелектуальної власності або в порядку «Ex officio», працівники митних органів часто працюють у тісному контакті з власниками прав інтелектуальної власності для виявлення

незаконних товарів. Митна служба США часто співробітничает із службовими особами інших правоохоронних органів, які допомагають простежити рух незаконних товарів від митного кордону до місцевої мережі збуту. Для того, щоб допомогти працівникам митних органів визначити законність товарів, що перетинають митний кордон, Митна служба США веде централізовану базу даних, яка доступна для всіх підрозділів Митної служби в Сполучених Штатах Америки. Ця база даних є одним з основних інструментів, що використовуються Митною службою США з метою забезпечення захисту прав інтелектуальної власності. На підставі цієї бази даних Митна служба США може направляти попередження місцевим митним органам про необхідність прийняття правозастосовчих дій відносно тих чи інших вантажів. В цілях ведення бази даних Митна служба США ставить за обов'язок власникам прав інтелектуальної власності зареєструвати певні відомості про свої права інтелектуальної власності.

Після того як торговельні марки, фірмові найменування або об'єкти авторського права зареєстровані в Митній службі США і занесені в базу даних, Митна служба США має законні підстави припинити ввезення незаконних, контрафактних чи піратських товарів за участю або без участі власника прав інтелектуальної власності. Таким чином, працівник митного органу, який знає про зареєстровані торговельні марки, фірмові найменування або об'єкти авторського права може вжити правозастосовчі заходи за своєю власною ініціативою, виявити, затримати або арештувати товари, які, на його думку, є незаконними, контрафактними або піратськими. Такі широкі повноваження дуже ефективно перешкоджають проникненню незаконних товарів через митний кордон, допомагаючи, таким чином, зменшити кількість позовів і скарг, які розглядаються всередині країні з метою боротьби із порушеннями прав інтелектуальної власності [1, С. 143].

Митна служба США може призупинити обіг будь-яких товарів, які підозрюються в порушенні належних якійсь іншій особі прав на торговельну марку, фірмове найменування або об'єкт авторського права. Таке призупинення можливе незалежно від того, чи діє Митна служба США за клопотанням власника прав інтелектуальної власності або за своєю власною ініціативою. Протягом п'яти днів з дати такого призупинення митний орган повинен повідомити імпортера про своє рішення затримати товар. Протягом 30 днів імпортер може підтвердити, що ввезення здійснюється на законних підставах. 30-денний термін може бути продовжений у разі, якщо для цього є серйозні підстави. З моменту пред'явлення товарів на митний огляд до моменту видачі повідомлення про затримання митний орган може довести до відома власника прав інтелектуальної власності наступну інформацію: дату ввезення; порт ввезення; опис товару; кількість товарів; країну походження товару [1, С. 143].

Після видачі повідомлення про затримання товарів митний орган повинен протягом 30 днів довести вищевказану інформацію до відома власника прав інтелектуальної власності. Крім того, після внесення власником прав інтелектуальної власності розумної застави, у будь-який момент після пред'явлення товарів на митний огляд, але до арешту, митний орган може пред'явити зразок підозрілого товару власнику прав інтелектуальної власності для огляду або перевірки з метою визначення, чи ввезені товари є незаконними. Митний орган може вимагати повернення зразка товару в будь-який момент. Зразок повинен бути повернутий митному органу на вимогу або після завершення огляду чи тестування. У випадку пошкодження, знищення або втрати зразка товару власником прав інтелектуальної власності він повинен підтвердити факт втрати або знищення.

Якщо митний орган вирішить, що товари є незаконними, він проводить арешт товарів. Арештовані і конфісковані товари, як правило, знищуються, якщо тільки власник прав інтелектуальної власності не надасть дозвіл на реалізацію товарів іншим чином, наприклад, через благодійні організації. Крім арешту та знищення товарів на імпортера можуть бути накладені великі грошові штрафи.

В ході проведення розслідування від власника прав інтелектуальної власності може вимагатися внести заставу для того, щоб одержати зразок арештованих товарів для тестування. Крім цього, від нього може вимагатися внести заставу у цілях продовження дії

арешту затриманих товарів до моменту встановлення факту правопорушення. Ціль застави - гарантувати компенсацію імпортеру у випадку неправомірного затримання товарів [1, С. 144].

Митний Кодекс України містить Розділ XIV «Сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України» [2], в якому визначаються особливості переміщення через митний кордон України зазначених товарів. В цьому розділі є Глава 57 «Заходи митних органів щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності під час переміщення товарів через митний кордон України», яка містить статті 397, 398 та 399 що встановлюють порядок ведення митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, а також призупинення митного оформлення товарів, як на підставі даних митного реєстру, так і за ініціативою самого митного органу.

Згідно з цими статтями Митного кодексу України правовласник, якій має підстави вважати, що під час переміщення товарів через Митний кордон України порушуються чи можуть бути порушені його права на об'єкт права інтелектуальної власності, має право подати до центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи, заяву про сприяння захисту належних йому майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності шляхом внесення відповідних відомостей до митного реєстру об'єктів права інтелектуальної власності, які охороняються відповідно до закону [2].

Для забезпечення митного контролю при переміщенні через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, інформація про зареєстровані товари надсилається всім митним органам України.

Якщо митний орган на основі даних реєстру товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, який ведеться спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі митної справи, виявляє ознаки того, що товари, пред'явлені для митного контролю та митного оформлення, є контрафактними, їх митне оформлення призупиняється. Такі товари підлягають розміщенню на складах тимчасового зберігання або на складах митних органів.

Рішення про призупинення митного оформлення строком на 10 календарних днів із можливістю наступного продовження не більше ніж на 10 календарних днів, приймає керівник митного органу або особа, що його заміщує.

Не пізніше наступного робочого дня після дати прийняття рішення про призупинення митного оформлення товарів, зазначених у частині першій цієї статті, митний орган повідомляє відповідного власника прав на об'єкт права інтелектуальної власності про факт переміщення через митний кордон України цих товарів, а декларанта - про причини призупинення їх митного оформлення, а також повідомляє декларантові найменування та адресу власника прав на об'єкт права інтелектуальної власності. У повідомленні власникові прав на об'єкт права інтелектуальної власності зазначається: митне оформлення яких саме товарів призупинено, заявлена декларантом митна вартість цих товарів, найменування та адреса власника зазначених товарів, а також інша необхідна інформація.

Власник прав на об'єкт права інтелектуальної власності та декларант з дозволу митного органу можуть брати проби і зразки товарів, щодо яких прийнято рішення про призупинення митного оформлення, і направляти їх на експертизу. Копії відповідних експертних висновків подаються митному органу.

Якщо протягом строків, зазначених у частині другій цієї статті, контрафактність товарів, щодо яких прийнято рішення про призупинення митного оформлення, буде підтверджена, митний орган в установленому цим Кодексом порядку порушує справу про порушення митних правил, а товари - безпосередні предмети правопорушення - вилучаються в порядку, встановленому цим Кодексом.

Якщо протягом строків, зазначених у частині другій цієї статті, контрафактність товарів, щодо яких приймалося рішення про призупинення митного оформлення, не буде підтверджена, ці товари підлягають митному оформленню в установленому порядку.

При здійсненні контролю за переміщенням через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, митні органи взаємодіють з іншими органами державної влади, уповноваженими у сфері захисту права інтелектуальної власності, в порядку, що визначається законодавством України.

Державна митна служба України, як і митна служба США, веде митний реєстр об'єктів права інтелектуальної власності на підставі заяв правовласників об'єктів авторського права і суміжних прав, торговельних марок, промислових зразків та географічних зазначень. Але у Сполучених Штатах такий реєстр має назву «Централізована база даних» та реєстрація відомостей про свої права інтелектуальної власності їх власникам є обов'язковою.

Порядок реєстрації об'єктів права інтелектуальної власності у митному реєстрі, включаючи форму заяви, перелік інформації та документів, які додаються до заяви, подання і розгляду заяви та ведення митного реєстру визначається центральним органом виконавчої влади [2].

Висновки. Аналіз контролю за переміщенням через митний кордон України та США товарів, які містять об'єкти інтелектуальної власності дозволяє зробити висновок, що у випадку з Україною, питанню, пов'язаному із захистом прав інтелектуальної власності, при переміщенні через митний кордон контрафактних і піратських товарів треба приділяти особливу увагу. Адже в нашій країні це питання стоїть дуже гостро. Це пов'язано із недостатньою законодавчою базою, недосконалою системою перевірки товарів, що переміщуються та в деяких випадках недостатньою обізнаністю населення в цьому питанні.

В Україні лише нещодавно почали приділяти належну увагу питанням захисту прав інтелектуальної власності. Тому ця система знаходиться у розвитку та, так би мовити, у пошуку оптимальної для нашої держави системи захисту прав інтелектуальної власності. У цих питаннях ми переймаємо досвід інших держав.

Таким чином, не дивлячись на те, що ніби в нашій країні існують всі умови для запобігання переміщення через митний кордон контрафактних або піратських товарів, ще є над чим працювати. Це стосується в першу чергу системи виявлення порушень, а також незаконних товарів, що переміщуються та системи покарання за дії, що порушують права власників прав інтелектуальної власності. Адже якщо порівнювати Україну та США, то останні мають більш досконалу систему виявлення контрафактних товарів при переміщенні їх через митний кордон, а також систему покарання за незаконні дії.

Список використаних джерел:

1. Доріс Лонг, Патриція Рей, Жаров В.О., Шевелева Т.М., Василенко І.Е., Дроб'язко В.С. Захист прав інтелектуальної власності: норми міжнародного і національного законодавства та їх правозастосування. Практичний посібник. – К.: «К.І.С.», 2007. – 448 с.

2. Митний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: pravoteka24.com/kodeksy_ukrainy/103-tamozhenneyu-kodeks-ukrainy-novyy.html

Ключові слова: митний контроль, інтелектуальна власність, захист, контрафактні товари, митна служба, Угода TRIPS, митний реєстр

Ключевые слова: таможенный контроль, интеллектуальная собственность, защита, контрафактные товары, таможенная служба, Соглашение TRIPS, таможенный реестр

Key words: customs controls, intellectual property, security, counterfeit goods, the customs service, the Agreement TRIPS, customs register